

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ НА СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

ЯВОРСЬКИЙ Ярослав Тадейович - аспірант кафедри міжнародного права
Львівського національного університету імені Івана Франка

УДК 341.645

Стаття посвячена аналізу повноважень Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду. Розглянуті теоретичні концепції, внутрішні організаційні документи та практика діяльності Міжнародного кримінального суду, що стосуються предмету дослідження.

Ключові слова: Міжнародний кримінальний суд, Прокурор, стадія судового розгляду, повноваження прокурора.

Постановка проблеми

Стадія судового розгляду справи – це центральна стадія провадження у справі Міжнародного кримінального суду (далі – МКС), на якій виносяться рішення по суті (вирок): про винуватість чи невинуватість обвинуваченого. Як підкреслює О.В.Касинюк, провадження на всіх попередніх стадіях має попередній та допоміжний характер щодо стадії судового розгляду, а наступні стадії апеляційного та ревізійного провадження мають перевірочний характер [1, с.175].

Розділ 6 Статуту МКС (Судовий розгляд справи) не містить якоїсь чіткої статті, яка б визначала повноваження Прокурора на цій стадії. Тому, з урахуванням особливості стадії судового розгляду справи, Прокурор продовжує володіти функціями та повноваженнями, які містяться у розділі 5 Статуту МКС (розслідування та кримінальне переслідування) [2, р.542]. Зокрема, на стадії судового розгляду справи, прокурор повинен надати докази про винуватість чи

невинуватість обвинуваченого у вчиненні злочину. Також Прокурор має обов'язки щодо розкриття доказів для сторони захисту [2, р.542].

Власне відмінності у характері повноважень Прокурора на стадії судового розгляду у порівнянні з попередніми стадіями пов'язані з тим, що, з одного боку, до сторін змагальницького процесу провадження справи перед Судовою палатою МКС застосовується принцип рівності сторін судочинства, зміст якого зводиться до того, що сторона обвинувачення і сторона захисту мають рівні процесуальні можливості для підтримання їх позицій під час провадження у справі [3, с.36]. Але в той же час, з другого боку, на Прокурора лягає тягар доказування вини обвинуваченого відповідно до ч.2 ст.66 Статуту МКС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Повноваження Прокурора МКС на стадії судового розгляду справи опосередковано були предметом розгляду ряду науковців, серед яких варто виділити праці: О.В.Касинюк, Т.А.Сироїд, М.Клемберга, Р.Краєра, В.Нерліча, Г.Пікіса, К.Фостер.

Метою цієї статті є виявлення та аналіз окремих особливостей повноважень Прокурора МКС на стадії судового розгляду справи.

Виклад основного матеріалу дослідження

Аналіз норм Статуту, Правил процедури та доказування (далі – ППД) і практики діяльності МКС, а також міжнародно-правової доктрини щодо повноважень Прокурора МКС на стадії судового розгляду у МКС дозволяє дійти до висновку, що особливості його повноважень обумовлені тим, що Прокурор: 1) несе тягар доказування; 2) підтримує обвинувачення у суді; 3) володіє відмінними повноваженнями на окремих етапах стадії судового розгляду справи.

Тягар доказування вини.

Ч.2 ст.66 Статуту МКС зобов'язує виключно Прокурора доказувати вину обвинуваченого. Саме на стадії судового розгляду справи виноситься вирок у справі. Завдання ж Прокурора, виходячи з ч.3 ст.66 Статуту МКС, довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах. Більше того, концепція тягару доказування вини Прокурором має своєю метою уникнути наявності у справі не чітких чи не повних обвинувальних доказів [4, р.29]. Коментуючи ч.2 ст.66 Статуту МКС, суддя МКС Г.Пікіс підкреслює, що у судовій палаті немає завдання проводити судові слідство і, враховуючи його результат, визначати результат справи [5, р.171]. Обвинувачений ж взагалі згідно зі ст.67 (1)(i) Статуту МКС не несе тягар доводити свою невинуватість чи обов'язку спростування.

Варто вказати, що прокурор на стадії судового розгляду справи, як і на стадії розслідування (ст.54(1) Статуту МКС), повинен з метою встановлення істини по справі діяти неупереджено, а тому має надавати не тільки обвинувальні, але й виправдовувальні докази [6, р.286]. На додаток до цього Прокурор на підставі ст.67(2) Статуту МКС здійснює розкриття виправдовувальних доказів для сторони захисту.

Інше важливе питання стосується «стандартів» доказування вини обвинуваченого. Національні правові системи застосовують різні стандарти доказування вини. У англосаксонській правовій сис-

темі стандарт доказування визначається словами «вина поза розумним сумнівом» (англ. “guilt beyond a reasonable doubt”). Такий стандарт є об'єктивним і полягає у тому, що двоє чи декілька осіб (судді), використовуючи ті ж критерії, обов'язково прийдуть до такого ж висновку щодо вини особи. На відміну від вказаного стандарту, у романо-германській правовій системі зазвичай для засудження особи необхідне «внутрішнє переконання судді» (англ. “the judge’s innermost conviction”) [7, р.433]. Значення критерій є суб'єктивним, тому що для засудження обвинуваченого достатньо внутрішнього переконання судді, яке є необхідною і достатньою підставою для засудження обвинуваченого [8, р.128-129]. ППД Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії (далі – МКТЮ), ППД Міжнародного кримінального трибуналу для Руанди (далі – МКТР) і ППД Механізму для Міжнародних кримінальних трибуналів (далі – ММКТ) передбачають, що обвинувачений може бути засуджений тільки після доведення вини «поза розумним сумнівом» [9, г.87(A); 10, г.87(A); 11, г. 104 (A)].

Як і у МКТЮ, МКТР та ММКТ, у МКС для засудження обвинуваченого, Суд повинен переконатися в тому, що обвинувачений є винуватий, і це «не підлягає сумніву на розумних підставах» (Ч.3 ст.66 Статуту МКС). Тому, якщо сторони захисту достатньо тільки створити розумні сумніви проти фактів чи доказів обвинувачення, Прокурор має значно складніше завдання: він повинен доказувати винуватість обвинуваченого, таким чином, щоб це не підлягало сумніву на розумних підставах [12, р.17]. Такі «розумні сумніви» можуть виникнути у суду під час обґрунтування вини обвинуваченого, порушення логіки речей у обвинувальних доказах тощо [5, р.171].

Слід підкреслити, що у порівнянні зі слуханням щодо затвердження обвинувачення (стадія попереднього судового розгляду), де Прокурору МКС достатньо довести наявність «істотних підстав вважати, що дана особа вчинила злочин, у якому її обвинувачують» (ст.61(5) та 61 (7) Статуту МКС)), під час судового розгляду справи,

стандарт прокурорського доказування є значно вищим: Прокурору потрібно довести, що «обвинувачений є винуватий, і це не підлягає сумніву на розумних підставах» (ст. 66 (3) Статуту МКС). Власне на вищому порозі доказування вини під час судового розгляду справи по суті, від слухання щодо затвердження обвинувачення наголошує і сам МКС у справі Лубанги Дьільо [13, paras.9-13; 14, para.56].

У міжнародно-правовій доктрині вказується, що для визнання особи винуватою, недостатньо вказати високу ймовірність вчинення злочину; має бути досягнутий певний поріг, щоб виключалися сумніви [8, р.129]. Тому кожна істотна підстава для сумнівів щодо винуватості обвинуваченого має бути перевірена і виключена. Тільки за умови доказування Прокурором на такому рівні вини обвинуваченого, в тому числі виключення всіх розумних сумнівів, Судова палата виносить обвинувальний вирок суду.

Окремо варто розглянути особливості підтримання обвинувачення Прокурором.

У національних правових системах (у т.ч. в Україні), функцією прокурора на стадії судового розгляду справи є підтримання обвинувачення [15, с.29; 16, с.66]. Але в той час, якщо у національних правових системах обвинувачення здійснюється прокурором від імені держави (підтримання державного обвинувачення) [17, с.120], то у Міжнародному кримінальному суді є своя специфіка. Справа у тому, що власне сам МКС відповідно до ст.1 Римського статуту уповноважений здійснювати юрисдикцію щодо осіб, які відповідальні за найбільш серйозні злочини, які викликають стурбованість міжнародної спільноти. Прокурор вправі відповідно до ст.15 порушувати розслідування *pro proprio motu*, а потім й підтримувати щодо результатів такого розслідування обвинувачення на стадії судового розгляду. При чому, Прокурор вправі порушувати розслідування як щодо держави-учасниці Римського статуту, так і щодо держави, яка не є учасницею Римського статуту. Все це дозволяє стверджувати, що Прокурор МКС підтримує обвинувачення у Міжнародному кри-

мінальному суді від імені всього світового співтовариства.

Аналіз Регламенту Офісу Прокурора МКС дозволяє стверджувати, що серед органів Офісу Прокурора МКС, відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення. Зокрема, до його завдань на цій стадії входить: розроблення прокурорської стратегії на етапі судового розгляду для обґрунтування і затвердження Виконавчим комітетом Офісу Прокурора МКС і її подальшого впровадження; підтримання державного обвинувачення; координація і співпраця з Секретарем МКС щодо інших питань, пов'язаних з судовим розглядом [18, г.9].

De facto межі судового розгляду визначаються Прокурором. Такий висновок можна зробити, проаналізувавши ст.61 та ст.64 Римського статуту МКС. Адже судовий розгляд проводиться щодо тієї особи і в тих межах, у яких відбулося затвердження обвинувачень Палатою попереднього провадження та які були висунуті Прокурором. Власне і сам судовий розгляд розпочинається із зачитування Судовою палатою обвинувачень, які були затверджені Палатою Попереднього Провадження (ст.64(8)(а) Римського статуту МКС)

Під час судового розгляду справи у Судовій палаті Прокурор вправі з дозволу цієї Палати зняти обвинувачення (ст.61(9) Римського статуту МКС). Таким правом Прокурор МКС скористався у справі проти Ф.Музаура (2013 рік) та У.Кенятта (2015 рік). Обґрунтовуючи своє рішення про зняття обвинувачення з Ф.Музаури, Прокурор звернув увагу, що наявні докази не дають достатніх перспектив очікувати засудження обвинуваченого Ф.Музаури [19, paras.9-12]. Судова палата надала згоду на зняття обвинувачення з Ф.Музаури, прийнявши рішення про припинення провадження проти нього та зобов'язала Секретаріат МКС повідомити про таке рішення уряд Республіки Кенії [20, para.13]. Аналогічне рішення прийняла Судова палата у 2015 році щодо іншого обвинуваченого – У.Кенятта, знявши з нього обвинувачення [21, para.12].

У той самий час, ні Римський статут, ні ППД МКС не передбачають можливості на стадії судового розгляду висунення нових обвинувачень або зміни уже висунених обвинувачень. Тому після початку судового розгляду справи висунення нових обвинувачень є неможливим [22, р.1349]. Якщо ж Прокурор має намір висунути додаткові обвинувачення, то має бути проведено слухання щодо затвердження нових обвинувачень Палатою попереднього провадження у порядку п.1-8 ст.61 Римського статуту МКС. Однак, п.11 ст.61 та пп. «а» п.6 ст.64 Римського статуту МКС передбачають, що Судова палата може здійснювати будь-яку функцію Палати попереднього провадження. Як наслідок, виникає питання, чи може Судова палата під час розгляду справи, якщо Прокурор бажає висунути нові обвинувачення, затвердити їх у порядку ст.61, виконуючи при цьому функції Палати попереднього провадження? Видається, що ні. Адже якщо Судова палата затвердить обвинувачення у порядку ст.61, виконуючи функцію Палати попереднього провадження, можна вести мову про можливий ризик упередженості Судової палати на стадії судового розгляду справи, зокрема при винесенні вироку суду. У той же час, Судова палата за результатами розгляду справи вправі внести зміни у кваліфікацію злочинів. Так, відповідно до пол.55 Регламенту МКС, Палата може внести зміни у юридичну кваліфікацію фактів з точки зору відповідності злочинам, передбаченим ст.6,7 або 8, або з точки зору відповідності формі участі обвинуваченого, передбаченої ст.25 і 28, причому рішення не повинно виходити за межі тих фактів і обставин, які були викладені в обвинуваченнях і будь-яких поправок до обвинувачень [23].

Повноваження Прокурора на окремих етапах стадії судового розгляду справи.

Аналіз Статуту МКС [24, art. 64 (8)] та ППД МКС [25, г.132 and г.140], а також міжнародно-правової доктрини [7, р.469] дозволяє виділити такі етапи стадії судового розгляду: розпорядче засідання, вступні промови, подання доказів, заключні промови, винесення вироку суду. Прокурор бере участь у кожному з цих етапів (окрім

винесення вироку), володіючи своїми особливими повноваженнями.

Після утворення Судової палати (вони утворюються по кожній ситуації (групі справ) окремо), така Палата спершу проводить розпорядче засідання для встановлення дати судового розгляду, в якому бере участь Прокурор. Він під час розпорядчого засідання вправі клопотати про відстрочення дати судового розгляду (пр.132(1) ППД МКС).

У день, визначений на розпорядчому засіданні, проводиться розгляд справи по суті. І власне зі вступної промови Прокурора розпочинається розгляд справи по суті у судовій палаті. Його право першим виступати з вступною промовою є цілком логічним і пов'язане з тим, що він несе тягар доказування вини [26, р.746]. У міжнародно-правовій літературі підкреслюється, що вступна промова виконує як мінімум три функції: процедурну, інформативну та «судової пропаганди» (англ. "trial advocacy"). Процедурна функція полягає у повідомленні обвинуваченого про обвинувачення проти нього. Інформативна зводиться до інформування про заплановану тактику обвинувачення, яка буде використовуватися Прокурором для викладення у справі фактів, питань, які будуть обговорюватися, та короткого викладу доказів, які Прокурор має намір подати у підтримку своїх тверджень. Функція «судової пропаганди» полягає у тому, що за допомогою вступної промови Прокурор викладає короткий і красномовний виклад свого бачення справи, намагаючись переконати у цьому суддів. Суддям і громадськості у вступній промові надається короткий виклад обвинувачень, зокрема інформації про обвинуваченого, тяжкості вчинених ним злочинів, а також засобів і методів їх вчинення [26, р.746].

Після вступних промов суд переходить до етапу подання доказів сторонами процесу.

Питання щодо подання доказів на стадії судового розгляду регламентовані у ст. 69 «Докази» Статуту МКС, яка встановлює, що сторони можуть подавати докази, які мають відношення до справи, відповідно

до ст. 64 (ч.3 ст.69 Статуту). Разом з тим у ст.69 Статуту МКС не дається дефініції доказів, як і не вказується, які є види доказів. Однак, аналіз практики дозволяє дійти до висновку, що Прокурор під час судового розгляду активно використовує три типи доказів: усні (усні покази свідків), письмові (документи, стенограми інтерв'ю, листи, фотографії, мапи і т.д.) та аудіовізуальні (покази свідків через відео зв'язок; відео- та аудіозаписи) [27, пара.74; 28; 29].

Слід підкреслити, що серед засобів доказування окрема увага у статті 69 Статуту МКС приділена тільки показам свідків (ч.1-2 ст. 69 Статуту МКС). З цього приводу, проф.М.Клемберг цілком слушно підкреслює, що саме покази свідків є одним із найважливіших засобів доказування вини обвинуваченого як у національному, так і міжнародному кримінальному судочинстві [8, р.439]. Але особливістю появи свідків у міжнародних судах є те, що забезпечення їх участі у провадженні справи є неможливим без ефективного міжнародного співробітництва [8, р.439].

Пр.140(1) ППД МКС передбачає, що черговість і порядок подання доказів встановлюється за взаємною згодою між Прокурором і захистом, якщо відсутні інші вказівки з боку головуючого судді. Але іноді домовленості щодо порядку подання доказів сприймаються Судовою палатою у якості певного побажання. Так, для прикладу у справі Прокурор МКС проти Г.Катанги та М.Чуї сторони домовилися про порядок подання доказів, але головуючий суддя, для того щоб уникнути двозначності, дав чіткі вказівки щодо допиту свідків [30, пара.3]. Так, за рішенням головуючого судді, першим має представляти свою справу Прокурор (допитувати свідків), і тільки після нього – сторона захисту [30, пара.4-6].

Після того, як сторони завершили подання доказів, головуючий суддя оголошує учасникам судового розгляду про припинення етапу подання доказів та відповідно до пр.141 (2) ППД МКС пропонує Прокурору і захиснику виступити із заключними промовами (заявами). У заключній промові Прокурор підсумовує докази, які були надані під час судового розгляду та нама-

гається переконати суддів, що за вказаних доказів обвинувачений є винуватий, і це не підлягає сумніву на розумних підставах [31; 32].

Узагальнюючи особливості повноважень Прокурора МКС на стадії судового розгляду справи можна зробити такі **висновки**:

1. Особливість повноважень Прокурора на стадії судового розгляду характеризується тим, що на ньому лежить тягар доказування вини обвинуваченого. Він повинен довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах.

2. Прокурор МКС підтримує обвинувачення у Міжнародному кримінальному суді від імені всього світового співтовариства. Серед органів Офісу Прокурора МКС відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення.

3. Ні Римський статут, ні Правила процедур та доказування МКС не передбачають можливості на стадії судового розгляду висунення нових обвинувачень або зміни уже висунених обвинувачень. Тому після початку судового розгляду справи висунення нових обвинувачень є неможливим. Якщо ж Прокурор має намір висунути додаткові обвинувачення, то має бути проведено слухання щодо затвердження нових обвинувачень Палатою попереднього провадження.

Література

1. Касинюк О.В. Кримінально-процесуальні питання діяльності міжнародних кримінальних судів [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Касинюк Оксана Василівна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2004, 223 с.
2. Volker R.. Procedure of the ICC: Status and Function of the Prosecutor // Max Planck Yearbook of United Nations Law. 2003. – Vol. 7. – pp. 513-552.
3. Гутник В.В. Деякі аспекти принципу рівності сторін як правової основи

ефективного захисту у практиці міжнародних кримінальних судів // Адвокат. – 2014. -- №1. – с.36-39.

4. Foster, Caroline E. Burden of Proof in International Courts and Tribunals [article] // Australian Year Book of International Law. 2010. – Vol. 29. – pp. 27-86.

5. Pikis G. M. The Rome Statute for the International Criminal Court: Analysis of the Statute, the Rules of Procedure and Evidence, the Regulations of the Court and Supplementary Instruments / Pikis, Georgios M. – Leiden; Boston.: Martinus Nijhoff Publishers, 2010, 330 p.

6. Kirsch S. Trial Proceedings before the ICC, The [article] / Kirsch, Stefan // International Criminal Law Review. – 2006. – Vol. 6. – Issue 2. – pp. 275-292.

7. Cryer R. An Introduction to International Criminal Law and Procedure / Robert Cryer, Hakan Friman, Darryl Robinson.–Cambridge University Press, 2010. – 618 p.

8. Klamberg M. Evidence in International Criminal Trials: Confronting Legal Gaps and the Reconstruction of Disputed Events / Mark Klamberg.: Martinus Nijhoff Publishers, 2013. - 600 p.

9. Rules of Procedure and Evidence of the ICTY, 11 February 1994 Available at: http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032Rev49_en.pdf

10. Rules of Procedure and Evidence of the ICTR, 29 June 1995 Available at: <http://www.unict.org/sites/unict.org/files/legal-library/150513-rpe-en-fr.pdf>

11. Rules of Procedure and Evidence of the MICT, 8 June 2012 Available at: http://unmict.org/sites/default/files/documents/120608_rules_en.pdf

12. Wodage W. Y. Burdens and Standards of Proof in Possession of Unexplained Property Prosecutions [article] / Wodage, Worku Yaze // Mizan Law Review. – 2014. – Vol. 8. – Issue 1. – pp. 1-44.

13. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Prosecution's Document Addressing Matters that were Discussed at the Confirmation Hearing, 4

December 2006 available at <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc243643.pdf>;

14. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Judgment on the Prosecutor's appeal against the decision of Pre-Trial Chamber I entitled "Decision Establishing General Principles Governing Applications to Restrict Disclosure pursuant to Rule 81(2) and (4) of the Rules of Procedure and Evidence", 13 October 2006 available at <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc193057.pdf>

15. Каркач П. Деякі питання суті державного обвинувачення за новим кримінальним процесуальним кодексом України / П. Каркач, Я. Ковальова // Вісник прокуратури. – 2012. – № 11. – С. 26–32.

16. Ляш А.О. Підтримання державного обвинувачення в суді: правова природа, суть і значення / А. О. Ляш // Часопис Академії адвокатури України. - 2014. - №1. - С.64-69.

17. Прокурорський нагляд в Україні: Підручник для студентів юрид. спеціальностей вищих навч. закладів / І. Є. Марочкін, П. М. Каркач, Ю. М. Грошевой та ін. За ред. проф. І. Є. Марочкіна, П. М. Каркача. — Х.: ТОВ «Одісей». — 2006. — 240 с.

18. Regulations of the Office of the Prosecutor. Official documents of the ICC: ICC-BD/05-01-09, 23 April 2009, available at <http://icc-cpi.int/NR/rdonlyres/FFF97111-ECD6-40B5-9CDA-792BCBE1E695/280253/ICCBD050109ENG.pdf>

19. Situation in the Republic of Kenya. Prosecution v. Francis Kirimi Muthaura and Uhuru Muigai Kenyatta. Case No.: ICC-01/09-02/11. The Office of the Prosecutor: Prosecution notification of withdrawal of the charges against Francis Kirimi Muthaura, 11 March 2013, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/ICC-01-09-02-11-687.pdf>

20. Situation in the Republic of Kenya. Prosecution v. Francis Kirimi Muthaura and Uhuru Muigai Kenyatta. Case No.: ICC-01/09-02/11. Trial Chamber V: Decision on the withdrawal of charges against Mr Muthaura, 18 March 2013, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1568411.pdf>

21. Situation in the Republic of Kenya. Prosecution v. Uhuru Muigai Kenyatta.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена аналізу повноважень Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду. Розглянуті теоретичні концепції, внутрішньоорганізаційні документи та практика діяльності Міжнародного кримінального суду, які стосуються предмета дослідження.

SUMMARY

The article deals with the powers of the Prosecutor of International Criminal Court at the trial stage. Theoretical concepts, internal documents and case-law of the International Criminal Court are analyzed.

Case No.: ICC-01/09-02/11. Trial Chamber V: Decision on the withdrawal of charges against Mr Kenyatta, 13 March 2015, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1936247.pdf>

22. Nerlich V. Confirmation of Charges Procedure at the International Criminal Court: Advance or Failure [article] / Volker Nerlich // Journal of International Criminal Justice. – Vol. 10. – Issue 5. – 2012. – pp. 1339-1356

23. Regulations of the Court, 26 May 2004. ICC-BD/01-01-04 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/B920AD62-DF49-4010-8907-E0D8CC61EBA4/277527/Regulations_of_the_Court_170604EN.pdf

24. Rome Statute of the ICC, 17 July 1998, available at: http://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf

25. Rules of Procedure and Evidence of the ICC, 09 September 2002, available at: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/legal%20texts%20and%20tools/official%20journal/Documents/RulesProcedureEvidenceEng.pdf

26. International Prosecutors / Luc Reydam, Jan Wouters, Cedric Ryngaert. : OUP Oxford, 2012. – 1032 p.

27. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain Katanga. Case No.: ICC-01/04-01/07. Judgment pursuant to article 74 of the Statute, 7 March

2014, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1963464.pdf>

28. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Mathieu Ngudjolo. Case No.: ICC-01/04-02/12. Judgment pursuant to article 74 of the Statute. 18 December 2012, para.40, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1579080.pdf>

29. Situation in the Central African Republic. Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo. Case No.: ICC-01/05-01/08. Office of the Prosecutor: Public Redacted Version of “Prosecution’s Application for Admission of Materials into Evidence Pursuant to Article 64(9) of the Rome Statute”, 26 April 2013, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1585225.pdf>

30. Situation in Democratic Republic of the Congo. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui. Case No.: ICC-01/04-01/07. Directions for the conduct of the proceedings and testimony in accordance with rule 140, 20 November 2009, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc784378.pdf>

31. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No.: ICC-01/04-01/06. Transcript: Office of the Prosecutors Closing Statements (Open Session), 25 August 2011, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1210316.pdf> ;

32. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui: Case No.: ICC-01/04-01/07. Transcript: Closing Statements, 15 May 2012, available at <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1411802.pdf>